

Õiguskantsler

Teie 16.05.2023 nr

Meie 16.05.2023 nr 14-1/230754/2302656

Riigikogu töö takistamise lõpetamine

Lugupeetud avaldaja

Palusite õiguskantsleril kontrollida, kas koalitsioon on tegutsenud Riigikogu töö takistamist lõpetades õiguspäraselt

Põhiseaduse kohaselt juhib riiki Riigikogu. Põhiseaduse § 65 punktist 16 koosmõjus võimude lahususe põhimõttega tuleneb Riigikogu enesekorraldusõigus. See ei ole absoluutne, vaid on piiratud teiste, sealhulgas parlamendiga seotud põhiseaduslike väärtustega, nagu Riigikogu toimimine. Enesekorraldusõigust võivad piirata ka muud põhiseaduslikud väärtused, näiteks Riigikogu liikme mandaadi vahenditu teostamise põhimõte (põhiseaduse § 62). Nii ei tohi Riigikogu liikmeid jätta ilma nende mandaadi teostamisega seotud põhilistest menetluslikest õigustest (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 21.12.2021 otsus nr [5-21-32](#), p 39).

Riigikogu otsustas 15. mail 2023, et lõpetatakse päevakorra kinnitamise kohta protseduuriliste küsimuste esitamine ning 15. mai istungil eelnõude ja arupärimiste üleandmine (vt Riigikogu [15.05.2023 istungi stenogramm](#), kell 16.56 ja 19.22).

Riigikogu otsuse vaidlustamise kord on sätestatud [põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses](#) (vt § 2 punkt 3; 3. peatükk).

Riigikogu otsuse peale esitatud kaebusi lahendab Riigikohus. Iga isik (sealhulgas Riigikogu liige), kes leiab, et Riigikogu otsusega on rikutud tema õigusi, võib Riigikohtult taotleda Riigikogu otsuse tühistamist (vt ka Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 21.12.2021 otsus nr [5-21-32](#), p 30 jj). Riigikohtu pädevuses on hinnata, kas Riigikogu on teinud ilmselgeid vigu enesekorraldusõiguse teostamisel ja kui nii on, siis võib Riigikohus tühistada Riigikogu otsuse. Õiguskantsler ei saa selles asjas Riigikogu otsuseid vaidlustada ega nende õiguspärasust kontrollida.

Hea riigiõiguslik tava ja põhiseaduspärane parlamendikultuur nõuavad vastastikust austust, valimistulemuse ning sedakaudu üksteise valijate austamist. Tänapäeva demokraatia nõuab vähemuste kaitset, reeglitest kinnipidamist, väärikust suhtluses, vastandlike arvamustega inimeste koostööd ning sõltumatuid institutsioone. Demokraatia põhimõtete kohaselt ei seata tegeliku

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

põhjuseta kahtluse alla ei valimistulemusi ega kohtuotsuseid, mis on kehtestatud selleks, et õigusrahu luua.

Seaduseelnõusid tuleb arutada ettenähtud korras, seejuures tuleb kuulata asjatundjaid ning kaaluda muudatuste häid ja halbu mõjusid. Enne seaduste vastuvõtmist tuleb neile võimalikult laia toetust otsida. Eelnõud tuleks hoolikalt läbi töötada nii koalitsiooni- kui ka opositsionisaadikutel, parandada vead ja mahendada ebaõiglust. Eelnõudega peavad olema valmis tööd tegema kõik osapooled. Sellise töökultuuri saavad üksnes fraktsioonid ise omavahel kokku leppida. Põhiseadusvastased normid tunnistab Riigikohus Vabariigi Presidendi või õiguskantsleri taotlusel kehtetuks.

Õiglast parlamendikultuuri aitab saavutada see, kui kujutletakse end nii valitsuse liikme kui ka Riigikogu liikme rolli, nii valitsuse plaanide toetajaks kui ka nende vastaseks. Lahendus peab tunduma õiglane igast vaatepunktist. See on ka ettenägelik, sest koalitsioonid muutuvad. Riigielu ei tohi seisma jääda ja ka kokkuleppedemokraatias otsustab lõpuks parlamendi enamus.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise